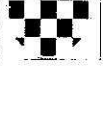
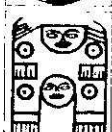
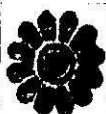
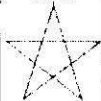

نماد ها

نشانه ها

محمدرضا جعفری نیا
امیر بهنام یگانه

ناشر: کاریز چاپ اول: ۱۳۸۲

نمادها و نشانه‌ها

محمدرضا جعفری نیا - امیر بهنام یگانه

شمارگان: ۵۰۰ نسخه قیمت: ۵۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۲۷-۲۲-۵

© تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است ©

عنوان و نام پدیدآور: نمادها و نشانه‌ها

محمدرضا جعفری نیا، امیر بهنام

مشخصات نشر: قم: کاریز، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص. مصور.

فروست: سری کتاب‌های فرهنگ اقوام و ملل جهان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۲۷-۲۲-۵ وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابخانه موضوع: علایم تصویری

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ن ۸ ب ۹ / P ۹۹

رده بندی دیویی: ۳۰۲ / ۳۳۳ شماره کاتالانسی ملی: ۳۷۹۹۱۱۷

فهرست

۶	 مقدمه
۱۰	 نماد فروهر
۱۳	 هما
۱۴	 نشان شیر و خورشید
۲۵	 پرچم ایران
۳۶	 صلیب شکسته
۴۴	 صلیب
۵۰	 نشان صلیب سرخ
۵۲	 ستاره داوود
۵۴	 ابله‌بخت
۵۶	 بته حقه
۵۶	 عصای چاورشهر
۵۷	 خریسمون
۵۸	 ماه و ستاره
۵۹	 شاخ شیطان
۶۰	 علامت تعجب
۶۲	 ماندالا
۶۳	 دایره جادویی
۶۴	 ستاره پنج‌پر
۶۵	 چلیپاسنگ
۶۶	 نمادهای شیطان پرستی
۶۶	 پرگار و گونیا
۶۶	 بز بافومت
۶۶	 کلید آنخ
۶۷	 ضد مسیح
۶۷	 نماد کابالا

۶۷	 دست شاخدار
۶۷	 هرج و مرج
۶۸	 چشم شیطان
۶۸	 صلیب شکسته یا چرخش خورشید
۶۸	 سر بز
۶۹	 چشمی در حال نگاه به همه جا
۶۹	 ضد عدالت
۶۹	 اعداد ماسونی
۷۰	 کاخ سفید
۷۱	 سازمان ملل
۷۲	 یمن و یانگ
۷۳	 منوره
۷۴	 نمادهای - کار، قهوه در اسکناس یک دلاری
۸۰	 نماد مارس
۸۳	 نماد ونوس
۸۴	 نماد دایره و مرکز
۸۵	 نماد مربع
۸۷	 نماد مثلث
۸۹	 نماد لوتوس
۹۳	 نمادهای مقدس در تمدن مو (مصر)
۹۵	 نماد دایره در ادیان و تمدن ها
۱۰۲	 نماد سین‌های سفره هفت سین
۱۰۴	 نمادهای ادیان - آیین ها
۱۰۵	 نشان ملی کشورها
۱۱۲	 کتابنامه

نماد (که مظهر و سَمبل هم نامیده شده) نشانه‌ای است که نشانگر یک اندیشه، شیء، مفهوم، چگونگی و جز اینها می‌تواند باشد.

نماد می‌تواند یک شیء مادی باشد که شکلش بطور طبیعی یا بر پایه قرارداد با چیزی که به آن اشاره می‌کند پیوند داشته باشد. برای نمونه فروهر نماد مزدپرستی است.

نماد در اصطلاح روان‌شناسی تحلیلی نوعی شبیه ساخته لیبدو است. صورتی ذهنی که هم می‌تواند لیبدو را به همان اندازه قبلی سازد هم اینکه آن را در قالبی متفاوت از صورت اولیه خود به جریان اندازد. اما شکل‌گیری نمادها یک روند آگاهانه نیست بلکه بر عکس از راه مکاشفه و یا شهود از دل ناخودآگاه تولید و بیرون داده می‌شود. اغلب اوقات نمادها به طور مستقیم از رویاها نتیجه می‌شوند یا از آنها تأثیر می‌پذیرند که این گونه نمادها بر لارنرزی روانی و دارای نفوذی جبری و مقاومت ناپذیر هستند.

نماد نه تنها باید بیانگر تمایلات پرده‌ای‌های خودآگاهانه تکنولوژیک و فلسفی انسان باشد بلکه باید از ژرفای سرشت روانی او نیز خبر دهد: باید تقلیدی از کلیت انسان و بازگو کننده همان باشد.

نمادگرایی

نمادگرایی یا سمبولیسم یکی از مکاتب ادبی و هنری است. این مکتب در پایان سده نوزدهم به وجود آمد. شارل بودلر پیشگام این راه شد. در مکتب کسانی که از بودلر الهام گرفتند و با اثرهای خود زمینه را برای پیدایش نمادگرایی آماده ساختند پل ورنل، آرتور رمبو و استفان مالارمه از همه مشهورتر هستند. باید توجه داشت که هر کدام از آنها سبک ویژه‌ای داشتند.

نمادگرایی پیش از آن که یک مکتب به حساب بیاید، یک مفهوم یا فلسفه است. بشر از ابتدای شکل‌گیری تمدن‌ها و آغاز شاعری تمایل داشته حرف‌هایش را در قالب نمادها و نشانه‌ها به زبان آورد و اشیای دور و برش را تجسم مفاهیمی عمیق‌تر از آنچه به چشم می‌آید، نشان دهد. همان طور که مصریان باستان گل‌های اسیریس را نماد مرگ می‌دانستند، هندیان گل نیلوفر را نشانه تاج خداوند می‌نامیدند، بابلی‌ها مار را نماد جاودانگی به حساب می‌آوردند و خورشید را نشانه بخشنده‌گی و زندگی. اما به هر حال

سمبولیسم یک مکتب فکری هم هست. در اواخر قرن نوزدهم شاعران فرانسوی که از زبان خشک نویسندگان واقع‌گرا به ستوه آمده بودند، مکتب نمادگرایی را بنیان نهادند. آنها عقیده داشتند: اثر هنری باید تا حد ممکن از بیان مستقیم مفاهیم فرار کند و به نمادها و نشانه‌ها پناه آورد. نمادها و نشانه‌ها، خواننده را در کشف راز و رمزهای اثر به تحرک درمی آورد و او را از قالب یک شاگرد حرف گوش کن بیرون می‌آورد.

نمادگرایی ادبی

این مکتب در اواخر قرن نوزدهم به وجود آمد. شارل بودلر پایه گذار این مکتب بود. در میان کسانی که از بودلر الهام گرفتند و با آثار خود زمینه را برای پیدایش نمادگرایی آماده ساختند پل ورلن، آرتور رمبو و استفان مالارمه از همه مشهورتر هستند. باید توجه داشت که هر کدام از آنها سبک ویژه‌ای داشتند.

در میان نویسندگان جوزف کنراد و جیمز جویس به دلیل نمادپردازی در آثارشان شهرت خاصی دارند. مادر جیمز جویس در کتاب «چهره مرد هنرمند در جوانی» پسری عینکی را به تصویر می‌کشد که مدام مطیع پدر و مادر و نظام کلیسایی و معلمان مدرسه اش است. او به خاطر عینکی که به چشم می‌زند با بچه‌ها فوتبال بازی نمی‌کند. اما یک روز این عینک به طور اتفاقی می‌شکند و سرک با کمال تعجب متوجه می‌شود که بینایی اش هیچ نقصی ندارد و بدون عینک هم می‌تواند دنیای اطرافش را ببیند. منتقدان آثار جویس، عینک را نماد نگاه بسته و فیلتر شده چشم با رهای کوری می‌دانند که چشم عقل ما را پوشانده‌اند.

رمزگرایی، نمود عصیان هنرمندان در برابر مکاتب واقع‌گرای و وصف‌گرایی بود. رمزگرایان بر فلسفه بدبینانه شوپنهاور و ایده آلیست‌های معنی‌گرا تکیه داشتند. آنان دیگر بار شعر را بر اریکه قدرت و افتخار نشانند. بودلر، پایه گذار این مکتب، معتقد بود: «دنیا جنگلی است سرشار از اشارات. حقیقت از چشم مردم عادی پنهان است و فقط شاعر می‌تواند به رمز و راز این اشارات پی ببرد.» برخی از شاعران این مکتب، در این رمزآلودگی غرق شدند و گاه اندیشه‌های مبهم و غیر اخلاقی را رواج دادند. این جریان بر آثار هنری ایران در قرن حاضر تأثیری به سزا نهاد.

شارل بودلر، موریس مترلینگ، آلدینگتن، لارنس، هاکسلی، آرتور رمبو از بزرگان این مکتب هستند.

سفر و شعر رویای پارسی آثار بودلر، نژادپرست از آرتور رمبو، شاهدخت مالن از موريس مترلینگ نمونه‌هایی از آثار سمبولیسم می‌باشند.

نمادگرایی در دیگر علوم

در روانشناسی زیگموند فروید از نمادگرایی بیشترین استفاده را کرد. فروید معتقد بود همه خوابهایی که ما می‌بینیم، با نمادشناسی قابل تفسیرند و با شناسایی نمادهای خواب می‌توان به ذهنیت آدمها پی برد. در روانشناسی فروید، خوابها زبان تصویری روحها هستند.

هیچکاک در فیلم «طلسم شده» خود مسأله نمادگرایی فروید را به طرز جالبی به تصویر می‌کشد. در این فیلم گری گوری پک نقش یک بیمار روانی را بازی می‌کند که خود را قاتل می‌انگارند اما در نهایت دکتر او با تفسیر کابوسهای او ماجرای قتل را حل می‌کند. گری گوری پک، در کابوسهایش مردی را می‌بیند که روی پشت بامی ایستاده و چرخ یک کالسکه را در دست گرفته. در این خواب پشت بام نماد کوه و چرخ کالسکه نماد هفت تیر است.

در نقاشی نمادگرا می‌توان به آثار گوگنیشاه کرد. نقاشان سمبولیسم معتقد بودند نقاش نباید صرفاً آنچه را که با چشم می‌بیند، روی صفحه پیاده کند، بلکه باید جهان را در ذهن خود حلاجی کند و در نهایت برداشتهای شخصی خود را به تصویر بکشد. (از این جهت نقاشان سمبولیست به اکسپرسیونیسم بسیار نزدیک می‌شوند).

نمادگرایی اساساً با دنیای شاعرانی نظیر مالارمه و آرتور رمبو آغاز شد. در شعرهای سمبولیک نمادها عاطفی تر می‌شوند و شعر با موسیقی و تصویر درهم می‌آمیزد. از این جهت شاعران سمبولیست جاده را برای موسیقی نمادین هموار کردند. در موسیقی کلاسیک دبوسی را پدر سمبولیسم (و اکسپرسیونیسم) می‌دانند. دبوسی، موسیقی را از قید و بندهای هارمونی نجات داد و گفت شنونده یک قطعه موسیقی باید هنگام شنیدن یک قطعه به یک تصویر برسد و این نوازنده است که باید با بالا و پایین بردن ضرباهنگ موسیقی، این تصویر را در ذهن مخاطب تثبیت کند. پیش از دبوسی، موسیقی رمانتیک صرفاً برای رقص یا تعریف داستانهای نمایشی کاربرد داشت، اما دبوسی نشان داد موسیقی خود می‌تواند به تنهایی تصویر باشد.

اصول نمادگرایی

از نظر فکر، نمادگرایی بیشتر تحت تأثیر فلسفه ایده آلیسم بود که از متافیزیک الهام می‌گرفت و در حوالی سال ۱۸۸۰ در فرانسه باز رونق می‌یافت، همچنین بدینی شوبنهاور نیز تأثیر زیادی در شاعران سمبولیست کرده بود.

خلاصه اصول نمادگرایان به شرح زیر است:

۱- حالت اندوهبار و آنچه را که از طبیعت موجد یأس و نومیدی و ترس است بیان می‌کند.

۲- به سمبل‌ها و اشکال و آهنگ‌هایی که احساس‌ها، نه عقل و منطق آن را پذیرفته است توجه دارند.

۳- آثاری که آنها به وجود آورده‌اند برای هر خواننده به نسبت میزان ادراک و وضع روحیش مفهوم است، یعنی هرکس نوعی آنها را در می‌یابد و می‌فهمد.

۴- آثار با حد امکان از واقعیت عینی دور شده و به واقعیت ذهنی پرداخته‌اند.

۵- چون انسان در تنگنا و نیروهای ناشناسی است که سرنوشت آنان را تعیین می‌کند از این رو حالت وحشت آما این سیموها را در میان نوعی رویا و افسانه بیان می‌کنند.

۶- می‌کوشند حالت‌های غیرعادی روانی و معرفت‌های نابه هنگامی را که در ضمیر انسان پیدا می‌شود و حالت‌های مربوط به نیروهای مغناطیسی را در آثارشان بیان کنند.

۷- به یاری احساس و تخیل حالت‌های رویایی را در میان آزادی کامل با موسیقی کلمه‌ها، و با آهنگ و رنگ و هیجان تصویر می‌کنند.

شارل بودلر، موریس مترلینگ، آلدینگتن، لارنس، هاکسلی، آرثور رمبو از بزرگان این مکتب هستند. سفر و شعر رویای پاریسی آثار بودلر، نژادپرست از آرثور رمبو، شاهدخت مالن از موریس مترلینگ نمونه‌هایی از آثار نمادگرایی می‌باشند.